

Oorspronkelijke titel : Adolph Ernst Knoch 1874-1965

Vertaald en gepubliceerd met toestemming van de uitgever Concordant Publishing Concern, Canyon Country , U.S.A

Copyright © 1988 Stichting EH-depot Nederland

ISBN 90 6992 004 2

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilms of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming

Het leven van Adolph Ernst Knoch gezien door de ogen van zijn zoon, Ernest O. Knoch

'Ik kom uit Missouri en daarom zul je me eerst eens moeten laten zien wat je daar zegt'. Hoe vaak heb ik mijn vader deze bekende uitdrukking horen gebruiken, als hij bezig was een of ander lastig probleem in de Schrift op te lossen. Hij was inderdaad in St. Louis, Missouri, geboren en wel op 19 december 1874

Hoewel hij onder zijn voorgeslacht vele dominees en juristen telde, had zijn vader, die ook Adolph Knoch heette, een eenvoudige betrekking als conciërge op een middelbare school in St. Louis. De jonge Adolph leerde al vroeg flink aan te pakken. Hij had als vaste taak een verdieping van het schoolgebouw 's morgens voor schooltijd aan te vegen.

Er werd toen in het gedeelte van St. Louis waar zijn ouders woonden uitsluitend Duits gesproken.

Vandaar dat hij als kind Duits leerde spreken en geen enkel woord Engels kende, toen hij voor de eerste keer naar school ging. Op school leerde hij Engels spreken zonder Duits accent.

Toen hij tien jaar oud was, verhuisden zijn ouders naar Los Angeles, Californië. Zij vestigden zich in East Thirty-eight Street waar hij verder opgroeide. Hij kwam uit een groot gezin, dat hoofdzakelijk uit meisjes bestond. Hij had één broer, Ulrich. Toen hij wat ouder werd, richtte hij een kamer in voor zichzelf in de windmolen, die achter zijn ouderlijk huis stond. Vanuit die werk-kamer kon hij beter het firmament bestuderen. Voor de sterrekunde kreeg hij al snel een grote belangstelling. Hij heeft me eens verteld dat hij toen ernstig heeft overwogen sterrekundige te worden. Gebrek aan geld heeft dit echter onmogelijk gemaakt.

Shakespeare of de Bijbel

Mijn vader gaf al heel vroeg blijk van literaire aanleg. Zijn Engelse leraar op de middelbare school te Los Angeles, waar hij ook zijn eindexamen behaalde, raadde hem aan de wereldliteratuur, zoals Shakespeare en de Bijbel, grondig te gaan bestuderen.

Zijn ouders bezaten geen uitgave van de werken van Shakespeare maar wel een familiebijbel. Zo ontdekte hij het schriftuurlijke uitgangspunt, dat redding alleen uit de Schriften, door het Woord, verkregen kan worden. Door de bijbel te lezen raakte hij niet alleen overtuigd van de literaire waarde van de Bijbel, maar vooral van de heilsboodschap, die de Bijbel bevatte. Zijn ouders gingen niet naar de kerk, hoewel zij ingeschreven stonden als lid van de Luterse kerk.

Al spoedig begreep hij, dat hij zelf dringend redding nodig had en aanvaardde de uitnodiging hiertoe, zoals die tot uitdrukking komt in het Woord van God Zelf, door zijn Heer en Heiland.

Tot het laatste ogenblik dat zijn verstand functioneerde, is hij doorgestaan zich met volledige overgave te verdiepen in het onderzoek van Gods woord. Hem werd het grote voorrecht gegund om vele verborgen waarheden uit Gods Woord aan andere gelovigen bekend te maken.

Plymouth Brethren

Spoedig ging hij op zoek naar medegelovigen, die net als hij geïnteresseerd waren in een diepgaande studie van de Schriften. Zo kwam hij in aanraking met de Plymouth Brethren bij wie hij zich later aansloot. Na enige tijd beschouwden zij hem als iemand in wie leiderschap stak. Hij preekte het evangelie iedere zondagavond in de gevangenis van Los Angeles. Terwijl hij in hoog aanzien stond bij zijn medebroeders, werd het hem duidelijk dat er toch iets niet in orde was.

Hij wees hen op passages in de Schriften, die volgens hem in tegenspraak waren met hun leer over bepaalde onderwerpen.

Dit ging natuurlijk niet! Men verzocht hem terug te treden en niet meer te prediken. Hij beperkte zich tot het lezen van de Schriften en uiteindelijk werd hij uit de groep verwijderd.

Terwijl hij nog steeds de bijeenkomsten bezocht, ontmoette hij daar de jonge onderwijzeres, Olive Elizabeth Hyde, die samen met haar ouders deze diensten bijwoonde. Zij voelden zich steeds meer tot elkaar aangetrokken niet alleen door hun wederzijdse liefdesband met hun Heer en Heiland, maar ook door hun liefde tot elkaar. Vlak na de eeuwwisseling trouwden zij. Aangezien de bruid aan malaria leed, zochten zij naar een meer geschikte woonplaats dan de laag gelegen West Twenty-fourth street waar zij aanvankelijk woonden. Zij vonden een stuk bouwgrond boven op een heuvel, die toen Boyle Heights werd genoemd. Het adres was 2817 East Sixth Street. Hier bouwde de jonge bruidegom een huis met twee verdiepingen voorzien van een torentje en een borstwering. Hierdoor had men een prachtig uitzicht op de omgeving en een gelegenheid tot zonnebaden, voorzover daar behoefte aan was. Dit huis bestaat nog altijd. In een van de kamers werd ik op 5 november 1906 geboren. Ik kreeg de naam Ernest Oliver naar de middelste voornaam van mijn vader en de

eerste voornaam van mijn moeder. Enige tijd later liep de tweede zwangerschap uit op een miskraam en mijn moeder was hierdoor gedurende enige maanden ernstig ziek.

“Farmobile”

In 1910 maakte mijn vader kennis met Leslie Cushman uit Lincoln, Nebraska, die vlak bij ons woonde. Zij besloten om samen het binnenland in te trekken en kochten daartoe ongeveer 40 ha grond van een zekere Brown, een familielid die Redlands had gesticht en tot ontwikkeling gebracht. Aangezien zij op hun nieuwe land de beschikking moesten hebben over slaapfaciliteiten begonnen de mannen met de constructie van een motortrekker die zij ‘Farmobile’ noemden. Het was waarschijnlijk de eerste trekker die in Los Angeles in elkaar is gezet. Het karwei werd geklaard in de achtertuin van de heer Cushman, aan Eagle Street.

Toen alles gereed was, voorzagen zij zich van woontenten, verkochten hun stadswoningen, laadden hun motortrekker en trokken er op uit. De trekker had wielen met een massief loopvlak. De wegen waren in die tijd nog niet geplaveid. Wat nu een reis is van nog geen twee uur over de moderne snelwegen, kostte hun toen twee volle dagen! Het stuk grong lag in San Jacinto Valley. Zij plaatsten hun tenten op een heuvel die uitzag op het Mystic Lake (later bekend onder de naam Lake San Jacinto; nu is het drooggelegd). Ik herinner me, dat ik op een nacht door de zijkant van de tent naar buiten was gerold. Dit veroorzaakte groot alarm, totdat ik was teruggevonden.

Water

De behoefte waarin het eerst moest worden voorzien, was water. Tussen de tenten en de weg lag een bosje mesquite bomen. Deze bomen groeien altijd boven ondergrondse watervoorraden. Men sloeg daar met de hand een put van ongeveer 10 meter diep. Het welwater bleek echter brak en dus onbruikbaar. De heer Cushman beschikte gelukkig over een technische knobbel. Hij construeerde een verhoging waardoor zij dieper konden boren. De eerste dag bereikten zij, naar ik me meen te herinneren, een diepte van ongeveer zeventig meter. Zij waren toen zo vermoeid, dat zij de boor in het gat achterlieten en naar de tent terugkeerden om te slapen. Ik herinner mij nog de vreugde de volgende morgen, toen zij naar de boorplaatst teruggingen en tot de ontdekking kwamen, dat er helder fris water uit de boorschacht opborrelde.

Mijn moeder, wier gezondheid altijd al niet te best was, merkte spoedig dat dit kampeven te zwaar voor haar was, hoewel de frisse lucht en het buitenleven haar goed deden. Zij keerde naar Los Angeles terug in afwachting van het gereedkomen van het definitieve woonhuis. Mijn vader en ik bleven achter om het huis af te bouwen. Hiervoor moesten wij stenen uithouwen uit een nabij gelegen kalkoven, die niet meer in gebruik was. Wij moesten bij dit werk goed uitkijken voor duizendpoten, die een buitengewoon grote omvang hadden en in groten getale voorkwamen.

Bestand tegen natuurinvloeden

Mijn vader had bepaalde ideeën van zichzelf in de bouw toegepast teneinde het huis beter bestand te doen zijn tegen natuurinvloeden. De goede kwaliteit van dit stenen huis is wel degelijk gebleken bij de aardbeving van 1918 in San Jacinto. Al de overige stenen gebouwen in de directe omgeving zijn toen ingestort. Tijdens die aardbeving waren mijn ouders in huis en zo gaf God ons een duidelijk teken van Zijn bescherming. Hij had nog grote plannen met hen. Mijn vader had cement gebruikt in plaatst van metselkalk. Bovendien had hij strips van hardhout om de tien lagen steen aangebracht. Dit waren enige van de veiligheidsmaatregelen, die hij had toegepast. Het was kenmerkend voor de nauwkeurigheid waarmee hij steeds te werk ging. Deze karaktertrek stelde hem ook in staat de concordante vertaling van de Bijbel te voltooien.

Het was natuurlijk de bedoeling van mijn vader daar definitief te blijven wonen. Hij had nog een extra werkkamer pal aan het huis gebouwd. Dit was echter niet naar Gods wil. Het bleek dat mijn moeders zwakke gezondheid niet tegen de omgeving was opgewassen, ook niet toen het huis bewoonbaar was gemaakt. Zij probeerden zo dicht mogelijk naar hun vorige woning in East Sixth Street te verhuizen. Zij kochten een stuk bouwgrond van hun vroegere burens, de Mulhollands, naast hun vorige woning. Deze familie had veel belangstelling voor het werk van mijn vader. Het nieuwe adres was 2823 East Sixth Street. Met behulp van een familielid die aannemer was – een zekere Ditch – bouwde mijn vader in 1912 de nieuwe woning, waar hij verder zijn gehele leven heeft gewoond, afgezien van zijn verblijf in Duitsland en in het Heilige Land.

Dit adres werd het hoofdkwartier van zijn levenswerk. Toen het huis en de zolder te klein werden, heeft mijn vader aan de achterkant van het huis er een opslagplaats bij gebouwd. Later heeft hij met de hulp van vrienden de omvang van deze opslagplaats nog eens verdubbeld. Deze gebouwen worden nog altijd gebruikt voor de opslag van de boekenvoorraden van de uitgeverij. Mijn vader woonde op dit adres tot aan zijn dood.

U.R.

Aanvankelijk was mijn moeder vanwege haar achtergrond van de Plymouth Brethren (Plymouth Broederschap) erg gekant tegen zijn ‘ketterse’ denkbeelden over de schriftten. Al spoedig echter werd zij zijn vurigste aanhangster en werkte veel saaiere uren aan het ordenen van de fiches van zijn kaartsysteem betreffende het voorkomen van elk woord in de Griekse Schriftten. Zij belastte zich ook met het verzenden van bestelde boeken. Het boekenfonds nam voortdurend in omvang toe. Verder schreef zij met de hand de enveloppen voor de verzending van het tijdschrift, dat vader met Vladimir Gelesnoff als mede-uitgever gedurende de laatste helft van 1909 had opgericht. Oorspronkelijk werd dit tijdschrift in Minneapolis gedrukt, de woonplaats van broeder Gelesnoff. Hij verhuisde al spoedig naar San Diego en later naar Los Angeles. Aangezien het beroep van mijn vader zetter was, lag het voor de hand dat hij het persklaarmaken en zetten voor zijn rekening nam. Het uiteindelijke drukwerk vond en vindt nog steeds plaats in het bedrijf van zijn oude vriend en broeder in de Here, herman Vogel. Later werd het zetwerk uitbesteed, totdat zijn kleinzoon David na zijn dienstdienst bij de marine dit

in 1954 overnam.

Mijn vader bleef echter tot ongeveer 1960 de opmaak verzorgen, totdat zijn gezichtsvermogen zo slecht werd, dat zijn kleinzoon David en Albert dit van hem moesten overnemen. (Nu wordt de Amerikaanse U.R. m.b.v. de modernste technieken vervaardigd – nood red.).

Werk naar zijn hart

Gedurende enige jaren is mijn vader bedrijfsleider geweest van de drukkerij van zijn broer, Commercial Printing House (de Handelsdrukkerij) aan Boyd Street. De verantwoordelijkheid die hiermee gepaard ging, nam hem echter te veel in beslag en hij verzocht te mogen 'degraderen' tot zetter, zodat hij meer tijd tot zijn beschikking kreeg voor het werk naar zijn hart, Gods werk.

Later heeft mijn oom zijn bedrijf verkocht en werd hij uitgever van een klein regionaal dagblad. Mijn vader bleef in dienst van de nieuwe eigenaars. Tijdens de eerste wereldoorlog echter verlangden deze eigenaars dat het personeel inschreef op de nationale oorlogslening. Mijn vader en Herman Vogel – de chef van de drukkerij – weigerden dit, omdat zij niet wensten bij te dragen aan de oorlogsinspanning. Het gevolg was, dat beiden werden ontslagen. Herman Vogel kocht toen een bedrijfje, waar men prentbriefkaarten drukte en zelf verkocht. Dit bedrijf groeide uit tot een algemene drukkerij. Hij en mijn vader hadden dezelfde interesses. Bovendien was hij ook een broeder in de Here en had veel belangstelling voor het werk van mijn vader. Vandaar dat de Amerikaanse U.R. (Unsearchable Riches) en later ook de concordante vertalingen bij hem werden en thans nog worden gedrukt. Mijn vader heeft enige maanden bij zijn vriend Vogel gewerkt. Daarna echter werd hij in staat gesteld zich de gehele dag aan de samenstelling van de concordante vertaling te wijden. Bovendien kon hij de steeds aanwassende stroom van publikaties over Gods Woord schrijven. Dit laatste werk scheen hem moeiteloos af te gaan. Van nu af aan was praktisch alle activiteit op 2823 East Sixth Street gericht op de concordante vertaling en op de uitgeverij. De dood van Vladimir Gelesnoff, in 1921, legde alle verantwoordelijkheid op de schouders van mijn vader. Hij kon niet langer rekenen op zijn waardevolle medewerker betreffende artikelen voor de U.R. en de samenstelling van een concordante vertaling van de Hebreeuwse Geschriften, waarmee zij gezamenlijk waren begonnen.

Toegang tot de grondtekst

Mijn vader liet zich door deze tegenslag niet ontmoedigen en ging verder met zijn concordante vertaling. Hij publiceerde een paar proefvertalingen waar hij echter zelf niet helemaal teverreden over was. Hij wilde de Engelse lezer toegang verschaffen tot de grondtekst en de persoonlijke invloed van de vertaler uitschakelen. Hij had niet alleen de beschikking over Griekse Nieuwe Testamenten maar ook over enige uitgave met dubbele regels waarin voor het Griekse gedeelte het moderne Griekse lettertype was gebruikt. Dit betekende noodzakelijkerwijze dat een interpunctie was toegepast, die echter in de met de hand geschreven grondtekst niet voorkomt, omdat de schrijvers in de vroegste geschriften hoofdletters hadden gebruikt voor iedere letter. Deze tekst wilde hij bereikbaar maken voor de Engelse lezer!

Handschriften

Hij was er na veel moeite in geslaagd fotokopieën te bemachtigen van de drie vroegste en meest betrouwbare handschriften, namelijk de Alexandrinus, de Sinaiticus en de Vaticanus. Het bleek hem, dat er geen lettertype bestond om deze oude hoofdletters weer te geven. Vanwege de oorlogsomstandigheden was er niemand beschikbaar, die dit lettertype kon namaken. Zijn vrienden adviseerden hem dan ook er maar mee op te houden. Dat deed hij niet. Hij besloot het zelf te doen. Hij maakte een geschikte werktafel en schafte zich noodzakelijke gereedschappen en materialen aan. Het kostte hem een maand ingespannen arbeid. De vervaardigde stempels moesten daarna gehard worden met cyaanalkali. Ik herinner mij nog heel goed, dat mijn moeder mopperde over de stank, die in het hele huis hing, toen de cyaanalkali werd verhit boven het keukenfornuis. Hierna moesten de stempels op matrijzen worden gemonteerd, zodat de letters één voor één gegoten konden worden in een monotype machine. Vervolgens werden de letters gesorteerd en in een kast opgeborden, waarna de Griekse tekst in het oorspronkelijke lettertype kon worden gezet. Ik heb hierbij mijn vader nog geholpen. Ik was toen twaalf jaar oud.

Al spoedig bleek dat mijn vader en ik het zetje in zijn totaliteit toch niet aankonden. Daarom werd een oude drukker in dienst genomen om een deel van het werk van ons over te nemen. Hij heette H.E. Gamewell en woonde in Oceanside. Na een paar weken ingewerkt te zijn in onze werkplaats brachten wij hem terug naar zijn woonplaats in onze T-Ford model 1919 en gaven hem voor ruim een maand zetje mee. Hij was ook belast met het zetten van de tweede open regel – dus de ruimte van de Engelse tekst-. Zodra hij met zijn werk klaar was, haalden wij het zetje op en brachten hem weer een nieuwe voorraad. Het is eens gebeurd dat de lading loden letters te zwaar bleek te zijn voor onze auto. De achteras begaf het onderweg en wij waren gedwongen de wagen achter te laten en per trein naar huis terug te keren. Een paar dagen later werden wij opgebeld, dat de wagen gerepareerd was. Ik werd erop uitgestuurd de wagen op te halen, maar aangezien ik nog vrij jong was had de garagehouder er wel moeite mee om de cheque die mijn vader had meegegeven te accepteren. Hij twijfelde of de cheque wel gedekt was. Hij vroeg mij of ik een referentieadres kon opgeven, hetgeen ik natuurlijk niet kon. Gelukkig kwam juist op dat ogenblik de directeur uit Los Angeles binnen. Hij zag dat de cheque uitgeschreven was op een bank in Los Angeles en accepteerde de cheque zonder meer. En zo was de Here met mij!

Medewerkers

In September 1926 werd mijn vader wederom door een zware slag getroffen. Zijn geliefde hulp, mijn moeder, overleed na een langdurige ziekte. Zij was de voornaamste medewerkster geweest. In die tijd was ik negentien jaar en kon een deel van haar vroegere werk, zoals correspondentie en het verzenden van bestelde boeken, overnemen.

In de begintijd zijn er velen geweest, zowel plaatselijk als op verre afstand, die mijn vader hebben geholpen met het voorbereidende werk van de concordante vertaling. Het werk was zo veelzijdig en omvangrijk dat hij wel hulp moest hebben. Enigen van hen die ter plaatse hun hulp aanboden waren : Melville Dozier (schoolhoofd en Los Angeles); J.H. Breckenridge (advocaat) die behulpzaam was in wettelijke aangelegenheden; C.P. Wilcox uit Long Beach; H.M. Conrad uit Zuid-Pasadena, die de drukproeven voor zijn rekening nam; Mevrouw Gibson en Mevrouw Walker die de fiches maakten voor het kaartsysteem; Dr. Emma Lucas (de eerste vrouwelijke arts in New York); Earl Taber; Vi E. Olin; Edna Parr; Dr. W.S. Bagley en zijn echtgenote. Dominee G.L. Rogers uit Almont, Michigan, trad op als expert in het Griekse werkwoord. Hij verhuisde later naar Los Angeles en verzorgde een gedeelte van het zetsel. Bovendien sprak hij op onze plaatselijke bijeenkomsten. Br. David Mann sprak ook tijdens deze bijeenkomsten. Verder hielp hij ons met de correspondentie. Enige tijd daarna kwam F.N. Pohorlak (thans Dr. Pohorlak) ons op het hoofdkwartier helpen. Van de medewerkers van veraf herinner ik mij A.Thomson in Schotland. Zijn onverflauwde inzet was voor ons van onschatbare waarde in die begintijd. Dan was er nog E.H. Clayton in Engeland, die ons ook thans nog adviseert in vertaalproblemen. In dit verband kon ik nog noemen B.Bredimus en het echtpaar Kirk uit Seattle. Adlai Loudly, een predikant, raakte in grote mate geïnteresseerd in ons werk. Hij schreef een boek en een aantal brochures die wij nog steeds publiceren. F.H. Robinson en W.H.Bundy droegen artikelen bij en hielpen ons ook op andere terreinen. Ongetwijfeld zijn er anderen. Wier namen mij zijn ontschoten.

Het Nieuwe Testament

Het eerste gedeelte van de complete uitgave van de concordante vertaling van de Schrift was: 'De openbaring van Jezus Christus', gepubliceerd in 1919. Andere delen volgden, totdat in 1926 de vertaling van het gehele Nieuwe Testament gereed was. Al die 'losse' delen kwamen uit in één band. Zo waren er in 1926 enige duizenden exemplaren van het complete Nieuwe Testament – verspreid over verschillende boekjes – beschikbaar. Al gauw bleek, dat deze voorraad zeer spoedig uitgeput zou zijn. Plannen werden gemaakt en het benodigde papier voor de uitgave van 1930 werd aangekocht. Het drukken van deze uitgave vond plaats even voor mijn huwelijk met Alberta Marie Lundquist.

Mijn bruid werkte al enige tijd met ons samen. Zij stond ons vooral bij tijdens de periode, dat wij dagelijks naar de drukker moesten met dat deel van het zetsel van de concordante vertaling, dat die dag gedrukt moest worden. Wij haalden bij deze tochten broeder Conrad op, die ons hielp het zetsel voor de laatste keer nog eens te controleren, alvorens men tot drukken overging. In de avonduren probeerden wij dan zo veel mogelijk ons kantoorwerk bij te houden. Ik ging op huwelijksreis even voor het laatste gedeelte werd gedrukt. Broeder Bagley nam in die tijd voor mij waar.

De Hebreeuwse Geschriften

Na de voltooiing van de concordante vertaling van het Nieuwe Testament richtte mijn vader zijn aandacht op de Hebreeuwse Geschriften, het Oude Testament. Mijn vader wilde het Heilige Land bezoeken om vele passages van het Oude Testament beter te kunnen begrijpen. Aangezien ik nu getrouwd was en het administratieve gedeelte van het werk had overgenomen, was het hem mogelijk te vertrekken. Dat was in 1931. Hij gaf in 'Unsearchable Riches' een uitgebreid verslag van die reis onder de titel 'De expeditie naar Palastina', zodat het niet nodig is, dat ik er hier uitgebreid op terugkom. Ik wil volstaan met erop te wijzen hoe de Here deze reis heeft gebruikt voor de bevordering van Zijn werk.

'De overwinnaar'

Op weg naar Palestina bezocht hij diverse landen in Europa. Zo bezocht hij ook Duitsland, waar hij kennis maakte met gravin Sigrid von Kanitz, die een tijdschrift uitgaf ('De Overwinnaar' – de Duitse versie van het Engelse blad 'The Overcomer'). Het bevatte vertalingen van de artikelen van mevrouw Penn-Lewis (Engeland). De laatste jaren waren ook vertalingen opgenomen uit 'Unsearchable Riches'.

Mijn vader vertrok spoedig daarop naar het Heilige Land. Tijdens zijn verblijf aldaar werd het hem duidelijk, dat hij gravin Sigrid van Kanitz tot echtgenote wenste. Ongeveer een jaar later keerde hij naar Duitsland terug, waar hij met haar trouwde. Hij had aanvankelijk het plan gehad na een jaar in de Verenigde Staten terug te zijn. Het werd hem echter duidelijk, dat er in Duitsland grote behoefte was aan een concordante vertaling van de Schriften in het Duits. Hij nam met zijn vrouw dit werk ter hand en ging intussen door met de uitgave van 'De overwinnaar', waarvan de naam werd veranderd in 'Unausforschlicher Reichtum', dat nog steeds verschijnt.

De Duitse vertaling

Mijn ouders woonden in die tijd in Stepenitz (Ostprignitz), een klein dorpje, dat nu in Oost-Duitsland ligt. Zij woonden daar in bij barones Wally von Bissing, die reeds geruime tijd met mijn moeder samenwerkte. Het was hier, dat zij de Duitse uitgave van de concordante vertaling gereed maakten. Het concordante principe is tenslotte toepasbaar op iedere taal. Intussen bleven zij doorgaan met de uitgave van 'Unausforschlicher Reichtum'. Mijn vader zette bovendien zijn bijdrage voort aan 'Unsearchable Riches', die hij ons over de post toezond. Ook publiceerde hij brochures over onderdelen van de Schriften in het Duits.

Tegen 1939 was de Duitse vertaling van de Griekse geschriften gereed en werd zij gedrukt in Berlijn door Thormann en Goetsch. In die tussentijd zijn er verschillende herdrukken gevolgd en geconstateerd kan worden, dat er in de Duitssprekende landen nog steeds een grote vraag naar is. De uitgave blijft door veel boekhandelaren in voorraad te worden gehouden.

De vlucht uit Duitsland

Donkere wolken vol oorlogsdreiging kwamen opzetten en in een brief van de Amerikaanse ambassade in Berlijn van 26 augustus 1939 werd mijn vader dringend aangeraden het land onmiddellijk te verlaten. Als Amerikaans staatsburger stond het hem vrij dit ieder ogenblik te doen. Dit gold echter niet voor zijn vrouw. Hij

had geen andere keus dan haar op dat moment te verlaten en tegelijkertijd alles te ondernemen om haar als zijn echtgenote een uitreisvisum te verschaffen. Hij vertrok onmiddellijk naar Kopenhagen, waar hij logeerde bij een broeder in de Here, Carl Poulsen, die grote belangstelling had voor zijn werk. Hij bleef daar tot zijn vrouw toestemming kreeg zich bij hem te voegen. Het was natuurlijk moeilijk om op korte termijn passage te boeken naar Amerika.

Het lukt hem een plaats te krijgen op een Zweedse boot, de 'Gripsholm'. Aangezien er in de Atlantische Oceaan mijnen gelegd waren, moest de boot een uiterst noordelijke route kiezen, waardoor mijn vader veel last van zeeziekte kreeg. Bij aankomst in New York werden zij door vrienden afgehaald. Zij reisden door naar Chicago, naar broeder Jons Nelson uit Los Angeles, om hun nieuwe auto af te halen. Samen reden zij naar Californië.

In Los Angeles aangekomen bleek hun huis door anderen bewoond te zijn. Zij logeerden voorlopig bij mijn gezin in Altadena. Na ongeveer een maand verhuisden zij naar de vroegere woning, 2823 East Sixth Street, waar zij altijd zijn blijven wonen.

'Internationale uitgave'

Mijn vader hield zich vanaf dat moment met vele projecten bezig. Hij nam het persklaar maken van 'Unsearchable Riches' weer voor zijn rekening. De uitgave van 1930 van de concordante vertaling bevatte de Griekse tekst met onder elke regel de Engelse tekst. Verder waren erin opgenomen, de toelichtende aantekeningen van de samensteller met trefwoordenregister en concordantie. Dit alles in één band van meer dan 2000 bladzijde. Het was een prachtige uitgave, maar nogal onhandig om bij je te dragen. In 1927 was er een pocketuitgave van de concordante vertaling uitgekomen. Deze uitgave was ondertussen bijna geheel uitverkocht. Mijn vader wilde nu een nieuwe uitgave verzorgen, die overeen zou komen met de Duitse versie, d.w.z. met opname van tekens aangaande de Griekse uitspraak, verwijzingen, beeldspraak en klemtoon, hetgeen niet in de pocketuitgave was opgenomen. Deze nieuwe uitgave zou de naam 'Internationale Uitgave' ontvangen, aangezien de Duitse versie op de voet werd gevolgd.

Deze versie was in 1944 gereed en werd twee jaar later gevolgd door het trefwoordenregister. Vanaf die tijd werd deze zeer nuttige studie steeds in één band met de concordante vertaling opgenomen. Al deze projecten vereisten veel tijd, aandacht en toezicht.

Bovendien hervatte mijn vader zijn activiteiten als spreker van de plaatselijke gemeente, die samenkwam in Studio Hall. Tijdens deze spreekbeurten bracht hij verslag uit over de vertaalproblemen, waarmee hij die week bezig geweest was en welke oplossing hij gevonden had. Het betrof in die tijd hoofdzakelijk de vertaling van de Hebreeuwse geschriften.

Werkmethode

Eén van zijn werkmethodes ligt mij nog vers in het geheugen. Aan het eind van de dag verzamelde hij de belangrijkste feiten, die betrekking hadden op het probleem, waarmee hij bezig was en dat hij niet tot een oplossing had kunnen brengen. Gedurende de nacht overdacht hij al biddend dat probleem. Het gebeurde vaak, dat hem bij het opstaan de volgende morgen de oplossing duidelijk voor ogen stond. U mag uw eigen conclusies trekken, maar persoonlijk ben ik ervan overtuigd, dat God hem in die ogenblikken leidde teneinde het mogelijk te maken, dat Zijn Woord aan de gemeente bekend werd en wel dusdanig, dat onnauwkeurigheden in de vertaling uitgebannen werden.

Het zijn immers deze foutieve vertalingen, die worden aangegrepen door degene, die op de ondergang van Gods Woord uit zijn.

Oude Testament voltooid

Op een gegeven zondagochtend deed mijn vader een opzienbarende mededeling. Hij had de vertaling van het Oude Testament, de Hebreeuwse geschriften, voltooid. Natuurlijk bleven er nog vele detailvragen te beantwoorden, maar hij was nu door het geheel heen, had woorden in klassen onderverdeeld, en de eerste schets samengesteld.

Tijdens zijn leven zijn alleen Genisis en Jesaja gepubliceerd. Wij beschikken echter over de noodzakelijke basisgegevens voor de overige delen en als God het wil zal zijn dood verdere publicatie niet verhinderen; voor zover de Here nog niet zal zijn verschijnen.

Nieuwe inzichten

Op zijn tachtigste verjaardag kreeg hij bezoek van vele vrienden en broeders in de Here. Zijn verstand werkte op volle toeren en was onaangestast. Bij die gelegenheid ontmoette mijn zoon David zijn toekomstige bruid, Nancy Tutterrow. Zij hadden elkaar vroeger reeds als kinderen tijdens een bijeenkomst bij ons thuis ontmoet.

Een paar jaar later kreeg mijn vader moeilijkheden met zijn gezichtsvermogen. Dit was niet verwonderlijk, als wij bedenken, dat bijna niemand zo lang en intensief zijn ogen had gebruikt gedurende zo'n 75 jaar. Hij ging door met het uitwerken van nieuwe gedachten, die hij had ten aanzien van eerdere inzichten over een gedeelte van Gods Woord, een inzicht dat hem niet langer voldeed. Zo toonde hij, dat hij niet tevreden was door te gaan in een bepaald spoor, enkel en alleen omdat hij iets al jaren zo onderwees.

Als iets niet met Gods Woord overeenkwam, was het rijp voor de prullenmand. Een van zijn laatste projecten was een serie brochures over de goddelijke namen en titels. Deze serie heeft veel licht gebracht over dit moeilijke en zo weinig begrepen onderwerp.

Zijn werk in andere handen

Omstreeks 1961 moest hij uiteindelijk veel van zijn werk voor zijn Here, dat hem zo nauw aan het hart lag, van lieverlede in andere handen overgeven. Zijn kleinzoon Albert, die toen juist zijn militaire dienst vervuld had, kwam bij hem inwonen om hem bij te staan. Naarmate de jaren verstreken werd het een bijzonder zware taak,

aangezien mijn vader gedwongen was voortdurend het bed te houden. Zijn geheugen begon hem zo nu en dan in de steek te laten. De tijd brak aan dat hij al het werk uit handen moest geven en volledige rust moest gaan nemen. Hij was gedurende vele jaren bedlegerig, met uitzondering van zo nu en dan wat zitten op de veranda op mooie zomerse dagen. Toch leed hij geen overmatige pijnen. Hij werd alleen iedere dag zwakker. Hij werd in die periode trouw bezocht en behandeld door zijn arts, H. Payne, die zich ondanks zijn drukke praktijk veel moeite gaf het ziekbed van mijn vader draaglijk te maken. De laatste maanden van zijn leven had hij dag en nacht verzorging nodig. Hij had veel last van doorliggen, veroorzaakt door langdurige bedlegerigheid. Het was noodzakelijk, dat Albert en Ellen Philips assistentie kregen. Een verpleger werd in dienst genomen voor de nacht, zodat Albert wat meer nachtrust kon krijgen. Verder kwam drie dagen in de week een verpleegster. Mijn stiefmoeder was intussen te oud geworden om hem te verzorgen, zoals zij dat heel wat jaren gedaan had.

Zijn diepste verlangen

Zijn diepste verlangen was op een dag met zijn Heer te zijn, de onbeschrijfelijke vreugde te ervaren, die alle gelovigen ondervinden zullen, als zij de bazuin horen zullen, waarop zij allen zo lang gewacht hebben. De bazuin Gods, die hen oproept bij Hem te zijn, die zij aanbidden. Veranderd te worden om de Here tegemoet te gaan!

Dit was hem echter nog niet gegeven. Toch blijft zijn toekomstige bestemming dezelfde. Immers, hij zal ervaren, dat het geen enkel verschil uitmaakt, omdat onze genadige God in Zijn wondere wijsheid het zo geregeld heeft, dat op het eerstkomende, bewuste moment dat mijn vader ervaren zal, hij direct bij zijn Heer zal zijn. Die hij zo'n lange tijd en zo goed gediend heeft.

Zijn 'vader zijn'

Hoewel Gods Woord al mijn vaders belangstelling had, vond hij toch tijd om vader te zijn.

Hij achtte het heel belangrijk, dat ik, door eigen observatie, inzicht kreeg in de grootheid van Gods schepping, zodat ik een vergelijking kon maken met de onvolkomen inspanningen van de mensheid. Hij zorgde ervoor, dat ik de beschikking kreeg, zowel over een microscoop, als over een telescoop, zodat ik mij overtuigen kon van de volmaaktheid van Gods werken en misschien iets zou gaan begrijpen van de grootheid van onze liefhebbende en machtige God. Hij was altijd bereid te helpen bij het oplaten van een vlieger of bij mijn overige jongensspelen. Hoewel hij van de noodzaak van hard en ingespannen werken overtuigd was, was hij toch ook weer niet onredelijk in zijn eisen op dit gebied. Het voorrecht het werk voort te mogen zetten, dat de Here mijn vader opgedragen had, brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Ik bid de Here, dat ik met Zijn hulp in staat mag zijn dit werk zo uit te voeren, dat het onze grote God verheerlijken zal, zoals mijn vader Hem wilde eren en verheerlijken. Ik bid, dat ons werk, net als dat van mijn vader, velen behulpzaam mag zijn om tot een beter inzicht te komen in Gods wonderbaar plan en voornemen voor allen, die Hij geschapen heeft. Het is zeker de wens van mijn vader dat dit werk voortgezet wordt.

Concordante vertaling

Hij liet een waar monument na in de vorm van de concordante vertaling. Hiermee kan een ieder, die dit wenst, de Schriften zelfstandig onderzoeken zonder tussenkomst van de eigen inzichten van een vertaler. Dit gegeven is even uniek als waardevol. Geliefde vader, wij zullen trachten dit licht brandende te houden.

Slaap gerust, totdat wij elkaar weer zullen ontmoeten aan Zijn voeten op die glorierijke ochtend van de opstanding!